

## WYROK

### W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lipca 2018 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu II Wydział Karny w składzie:**

Przewodniczący: SSA Cezariusz Baćkowski

Sędziowie: SSA Barbara Krameris (spr)

SSA Piotr Kaczmarek

Protokolant: Anna Turek

**przy udziale prokuratora Prokuratury Regionalnej Urszuli Piwowarczyk - Strugały**

**po rozpoznaniu w dniu 25 lipca 2018 r.**

**sprawy H. K.**

**o odszkodowanie i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłą z wykonania orzeczenia**

**na skutek apelacji wniesionej przez wnioskodawczynię**

**od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy**

**z dnia 19 kwietnia 2018 r. sygn. akt III Ko 109/17**

I. **zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że na podstawie art. 8 ust. 4 ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydawanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego ( Dz. U. nr 34, poz. 149 z późn. zm.) zasądza od Skarbu Państwa na rzecz H. K. tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikłą z wykonania orzeczenia 20.000 zł (dwadzieścia tysięcy złotych 00/100 groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 25 lipca 2018r.;**

II. **w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;**

III. **stwierdza, że koszty sądowe za postępowanie odwoławcze ponosi Skarb Państwa.**

## UZASADNIENIE

Pełnomocnik H. K. wystąpił do Sądu Okręgowego w Legnicy o zasądzenie od Skarbu Państwa na wnioskodawczyni kwoty 25.602 zł tytułem odszkodowania za utracony zarobek przez czas tymczasowego aresztowania i odbywania wyroku od 30 sierpnia 1982 r. do 24 lutego 1983 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od daty uprawomocnienia orzeczenia. Ponadto wniósł o zasądzenie na rzecz H. K. kwoty 57.000 zł tytułem zadośćuczynienia za szkody i krzywdy w związku z represjami za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego za niesłuszne skazanie wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Legnicy z dnia 15 października 1982 r. w sprawie sygn.. akt: II K 98/82 wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.

Sąd Okręgowy w Legnicy wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2018 r., sygn.. akt: III Ko 109/17 oddalił wniosek wnioskodawczyni H. K. o odszkodowanie i zadośćuczynienie.

Apelację od tego wyroku wniósł pełnomocnik wnioskodawczyni.

Na podstawie art. 438 pkt 1 k.p.k. oraz art. 427 § 2 k.p.k. wyrokowi temu zarzucił:

1. obrazę prawa materialnego, tj. art. 8 ust. 1 i 4 ustawy z 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego w zw. z art. 445 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 448 k.c., poprzez nieuwzględnienie w sposób właściwy wszystkich istotnych okoliczności, które w przypadku orzekania o zasadności zadośćuczynienia i jego wysokości winien mieć na uwadze Sąd I instancji, zwłaszcza w zakresie okresu pozbawienia wolności, warunków jakich wnioskodawczyni przeżywała, dokonanych wobec niej represji, stosowanej przemocy, stanu psychicznego i fizycznego wnioskodawczyni przed zatrzymaniem i aresztowaniem oraz skazaniem, a także w trakcie odbywania bezprawnie zasądzonej kary, jak również wpływu skazania wnioskodawczyni na jej dalsze życie - mających istotne znaczenie dla ustalenia stopnia cierpień i krzywd, jakich doznała H. K. wskutek niesłusznego skazania, co skutkowało odmowa zasądzenia na rzecz wnioskodawczyni zadośćuczynienia w usprawiedliwionym rozmiarze.

Na podstawie art. 438 pkt 3 k.p.k. oraz art. 427 § 2 k.p.k. zarzucił:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za jego podstawę i mających wpływ na treść wyroku, poprzez ustalenie, iż zasądzona dotychczas na rzecz wnioskodawczyni H. K. na podstawie art. 438 d.k.p.k. suma zadośćuczynienia nie jest rażąco niska i uwzględniła w pełni aspekt działalności niepodległościowej, co w konsekwencji nie uzasadnia zasądzenia uzupełniająco wnioskowanej kwoty, która uwzględniła ten aspekt, podczas gdy zasądzoną postanowieniem Sądu Wojewódzkiego z dnia 9 maja 1994 r. w sprawie III Ko 32/93 kwotę zadośćuczynienia uznać należy za kwotę symboliczną czy też rażąco niską, a zatem względy słuszności przemawiają za zasądzeniem uzupełniająco sumy tytułem zadośćuczynienia na podstawie ustawy lutowej.

Podnosząc powyższe zarzuty – na podstawie art. 427 § 1 i art. 437 § 2 k.p.k. wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez odmienne orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie wniosku w całości;

ewentualnie o:

- uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

W toku rozprawy odwoławczej pełnomocnik wnioskodawczyni sprecyzował, że apelacja w istocie kwestionuje zaniechanie zasądzenia na rzecz wnioskodawczyni zadośćuczynienia w trybie art. 8 ust. 4 ustawy „lutowej” i wniósł o zasądzenie tego roszczenia w żądanej w apelacji wysokości.

### ***Sąd Apelacyjny zważył co następuje.***

Apelacja zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Wobec treści zarzutów zawartych w skardze odwoławczej, w szczególności zarzutu obrazę prawa materialnego art. 8 ust. 1 i 4 ustawy z 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, stwierdzić należy, że w realiach niniejszej sprawy zarzut ten jest wadliwie postawiony. Przepis art. 8 ust. 4 nie został przez Sąd Okręgowy zignorowany. Przeciwnie, Sąd orzekający szeroko wywodził, przytaczając stanowisko judykatury, o istnieniu uprawnienia H. K. do dochodzenia dalszego odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu niesłusznego skazania na podstawie art. 8 ust. 4 w/w ustawy, dzieląc poglądy, że regulacja ta wprowadza odstępstwo od zasady res iudicata. Poza sporem jest bowiem, że ustawa z dnia 19.9.2007 r. o zmianie ustawy lutowej (Dz.U. Nr 191 z 2007 r., poz. 1372), która weszła w życie

z dniem 18.11.2007 r., rozszerzyła stosowanie jej przepisów na wszelkie orzeczenia wydane przez polskie organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości lub przez organy pozasądowe, począwszy od dnia 1.1.1944 r. do dnia 31.12.1989 r. Po tej nowelizacji, przepis art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 23.2.1991 r. w brzmieniu wprowadzonym nowelą z dnia 19.9.2007 r. (Dz.U. Nr 191, poz. 1372) w związku z art. 8 ust. 4 ustawy dał uprawnienia do dochodzenia dodatkowych roszczeń osobom, którym prawomocnie zasądzono odszkodowanie w wyniku rewizji nadzwyczajnej lub wznowienia postępowania, jeżeli przemawiają za tym zasady słusności.

H. K. zgłaszała w 1993 roku roszczenia o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne skazanie w trybie art. 552 k.p.k. Postanowieniem z 9 maja 1994r., sygn.. akt IIK 32/93, Sąd Wojewódzki w Legnicy zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawczyni 109.240.288 st. zł. tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne skazanie wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Legnicy z 15 października 1982r., sygn.. akt IIK 98/82. Z tej sumy 100.990,288 st. zł dotyczyło odszkodowania, a 8.250,000 st. zł stanowiło zadośćuczynienie.

Nie ulega wątpliwości, że znowelizowane przepisy art. 8 tzw. ustawy lutowej dawały wnioskodawczyni uprawnienie do ubiegania się o przyznanie dalszej rekompensaty za szkodę i krzywdy wynikłe z wykonania orzeczenia, którym przypisano jej zbrodnię z art. 46 ust. 1 dekretu z dnia 12 grudnia 1981r. o stanie wojennym. Poza sporem jest, że był to czyn związany z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, a względy słusności uzasadniają podwyższenie zasądzonej dotychczas kwoty - tu w zakresie zadośćuczynienia.

Sąd Okręgowy wniosek H. K. oddalił uznając, że uprzednio zasądzone odszkodowanie i zadośćuczynienie zasądzone zostało we właściwej wysokości. Wnioskodawczyni nie udowodniła dalszych szkód, których nie uwzględnił by Sąd Wojewódzki w orzeczeniu z 9 maja 1994r. Nie znalazł też podstaw do uzupełnienia zadośćuczynienia uznając, że pogorszenie stanu zdrowia wnioskodawczyni wynika z zaawansowanego wieku ,a nie pozostaje w związku z izolacją więzienną.

W tym zakresie zarzut apelacji błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, mający wpływ na jego treść jest zasadny.

Nie można się w pełni zgodzić z przyjętą przez Sąd orzekający motywacją oddalenia żądania zadośćuczynienia, skoro pomija ona to znamię art. 8 ust. 4 ustawy o uznaniu za nieważne (...), które stanowi istotę nowelizacji art. 8. Rzecz w tym, że ustawodawca stworzył możliwość osobom represjonowanym dochodzenia dodatkowych roszczeń, jeżeli przemawiają za tym zasady słusności, o których Sąd pierwszej instancji nie wspomina.

Zasady słusności (poczucia sprawiedliwości) przemawiają za zasądzeniem na rzecz wnioskodawczyni H. K. dodatkowego zadośćuczynienia, ponad zasądzone jej z tytułu bezprawnego pozbawienia wolności, postanowieniem Sądu Wojewódzkiego w Legnicy z dnia 9.5.1994 r., sygn. IIK 32/93. W postanowieniu tym nie dano bowiem w żaden sposób wyrazu temu, że czyn, za który H. K. została niesłusznie skazana i za który odbyła karę 5,5 miesięcy pozbawienia wolności, miał podstawę w jej działalności na rzecz zmiany ówczesnej rzeczywistości politycznej i był formą protestu przeciwko stanowi wojennemu i był przejawem walki o wolność związków zawodowych. Dał temu jednoznacznie wyraz Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 listopada 1992r., sygn. III KRN 175/92, uwzględniając rewizję nadzwyczajną Prokuratora Generalnego i zmieniając zaskarżony wyrok przez uniewinnienie H. K. od popełnienia zarzucanego jej czynu. Tego rodzaju motywy czynu wnioskodawczyni musiały zostać zauważone i docenione, bowiem przesądzają one o uznaniu jej działalności, jako prowadzonej na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, co potęguje krzywdę wynikającą z niesłusznego skazania, za czyn zakwalifikowany w skazującym wyroku jako przestępstwo.

Skoro zatem w pierwszym orzeczeniu zasądzającym na rzecz wnioskodawczyni odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne skazanie nie uwzględniono, że przypisany jej czyn, nie będący przestępstwem, stanowił formę działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, a do czasu wejścia w życie ustawy z dnia 19.9.2007 r. o zmianie ustawy lutowej (Dz.U. Nr 191, poz. 1372), która rozszerzyła jej stosowanie na represje począwszy od dnia 1.1.1944 r. do dnia 31.12.1989 r., nie mogła ona dochodzić roszczeń z tytułu skazania za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa

Polskiego, to zasady słuszności, o jakich mowa w art. 8 ust. 4 ustawy nowelizującej z dnia 19.9.2007 r. (Dz.U. Nr 191, poz. 1372), przemawiają za przyznaniem wnioskodawczyni dodatkowego zadośćuczynienia.

O ile nie budzi wątpliwości prawidłowość wyliczenia odszkodowania należnego H. K. w postanowieniu Sądu Wojewódzkiego z dnia 9 maja 1994 r., sygn. IIK 32/93, o tyle wysokość należnego jej zadośćuczynienia powinna być zwiększona. Bez wątplenia niesłuszne skazanie wnioskodawczyni za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego zwiększało krzywdę, jakiej doznała, będąc narażoną na szykany jako osoba kontestująca ówczesny system polityczny. Takie szykany, wedle twierdzeń wnioskodawczyni, miały miejsce, co sprawiało jej dodatkowe cierpienia psychiczne.

Biorąc pod uwagę te okoliczności, należało w niniejszym postępowaniu przyznać H. K. zadośćuczynienie w łącznej wysokości 20000 zł za cały okres niesłusznego pozbawienia wolności, który wynosił pięć i pół miesiąca. Zasądzona kwota stanowi przybliżony iloczyn czasokresu pozbawienia wolności ( ok. 6 miesięcy) i kwoty oscylującej w granicach połowy minimalnego miesięcznego wynagrodzenia, obowiązującego w 2018 r.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że zasądził od Skarbu Państwa (Kasa Sądu Okręgowego w Legnicy) na rzecz wnioskodawczyni H. K. kwotę 20000zł tytułem zadośćuczynienia. Jest to dalsza kwota ponad zasądzone z tego samego tytułu postanowieniem Sądu Wojewódzkiego w Legnicy z dnia 9 maja 1994 r., sygn. IIK 32/93 - 8.250,000 st. zł- wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 lipca 2018r. r. Zważywszy na uzupełniający charakter tego roszczenia i jedyną przyczynę jego przyznania w niniejszym postępowaniu (zasady słuszności), zasądzanie go w wysokości żądanej w apelacji nie znajdowało uzasadnienia. Niewątpliwie przyznana przez Sad Apelacyjny kwota nie ma charakteru symbolicznego, przy uwzględnieniu wcześniej zasądzonego zadośćuczynienia i stanowi dla wnioskodawczyni realną wartość w dzisiejszej rzeczywistości gospodarczej kraju. Jednocześnie jest to kwota odpowiednia w rozumieniu art. 445 § 1 i 2 k.c.

Z tych przyczyn orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku.

Orzeczenie o kosztach sądowych za postępowanie odwoławcze oparto o przepis art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz.U. z 1991 r. Nr 34, poz. 149 ze zm.).

**SSA Barbara Krameris SSA Cezariusz Baćkowski SSA Piotr Kaczmarek**